Dnromme 9012/93/19

**EDUSKUNTA**
**Perustuslakivaliokunta**
**PeV@eduskunta.fi**

**asia:** **HE 87/2019 vp sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi**

**kuultava:** **tietosuojavaltuutettu**

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti toimialaani kuuluvan henkilötietojen suojan osalta:

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen perustuu pääosin samasta asiasta aiemmin annettuun mutta sittemmin rauenneeseen esitykseen (HE 52/2018 vp). Esityksen tavoitteena on:

1. saattaa kansallista sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädäntöä yhteensopivaksi Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen 2016/679 kanssa. Tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriitaiset tai päällekkäiset säännökset ehdotetaan kumottavaksi, koska tietosuoja-asetus on suoraan jäsenvaltioissa sovellettavaa oikeutta.
2. antaa kansallisen liikkumavaran puitteissa tarkentavia ja välttämättömiä poikkeuksia tietosuoja-asetuksen säännöksistä

Totean yleisesti, että nyt käsiteltävänä olevasta esityksestä on poistettu perustellusti automatisoituja yksittäispäätöksiä koskeva ehdotus.

**Vakuutusyhtiön oikeus käsitellä tietoja rikoksista ja rikosepäilyistä**

Ehdotuksessa esitetään, että rikoksiin liittyviä henkilötietoja koskevat säännökset lisättäisiin vakuutusyhtiölakiin ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annettuun lakiin. Muutoksen tarkoituksena on, että vakuutusalan toimijat voisivat jatkaa ns. väärinkäytösrekisterin käyttöä. Esitys laajentaisi eräiltä osiltaan käsittelyyn oikeutettujen piiriä (ne, jotka eivät ole hakeneet tietosuojalautakunnan lupaa), mutta ei muuttaisi aiemmin tietosuojalautakunnan luvan ehdoissa määriteltyjä käsittelyn edellytyksiä. Koska kyseessä olevan toiminnan tarpeellisuutta on jo arvioitu tietosuojalautakunnan toimesta ja koska tiedossani ei ole, että tämä rikollisuuteen liittyvä ongelma olisi poistunut, ei minulla ole huomauttamista esitettyyn käsittelyn lakisääteiseen oikeusperusteeseen nähden.

Arvioitavaksi tulee, onko asiassa esitetty tietosuoja-asetuksen rikostietoja koskevan 10 artiklan edellyttämällä tavalla riittävistä suojatoimista säätämistä. Tässä näitä suojatoimia olisivat mm. ehdot, jotka tietosuojalautakunta on aikanaan asiassa määrännyt sekä eräät

muut asiat (salassapitosääntely, valvottu toimiala, kts Vakuutusyhtiölaki 3 a § 36.lakiesitys).

Pidän edelleen ongelmallisena asiaa koskevan vakuutusyhtiölain (36. lakiesitys) informointivelvoitetta koskevaa 3 a.6 §:ää, jonka mukaan vakuutusyhtiöllä olisi velvollisuus ilmoittaa rekisteröidylle merkinnästä vasta jos vakuutushakemuksen epääminen tai muu rekisteröidyn kannalta kielteinen päätös johtuu rekisterimerkinnästä. Sinällään tällainen toimintamalli voisi kuitenkin mahtua tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5-kohdan c-alakohtaan.

**Käsittelyn rajoittaminen (tietosuoja-asetuksen 18 ja 23 artiklat)**

Esityksessä on pääsääntöisesti käytetty, kuten viime aikoina annetuissa hallituksen esityksissä yleisemminkin, tietosuoja-asetuksen 23 artiklaan perustuvaa lainsäätäjälle kuuluvaa oikeutta rajoittaa rekisteröidyn 18 artiklaan perustuvaa oikeutta rajoittaa henkilötietojensa käsittelyä. Sanotun 23 artiklan 1-kohdan e-alakohdan mukaan tällaisesta poikkeamisesta rajoittamisoikeuteen voidaan säätää, jos se perustuu mm. julkiseen etuun liittyviin tärkeisiin tavoitteisiin. Sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön tarkoittaman lakisääteisen toiminnan on esityksessä arvioitu täyttävän em. edellytyksen.

Oikeusperusteen lisäksi tällöin tulee kutakin rekisteröityä suojavat oikeussuojakeinot arvioitaviksi. Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä esitetään tällaisina keinoina hallintolainsäädäntöä, muutoksenhakuoikeutta jne.

Minulla ei ole tältä osin huomautettavaa.

**Lainsäädäntö korvaisi suostumuksen**

Esityksen mukaan nykyisin pyydettävä suostumus ei täytä tietosuoja-asetuksen vaatimuksia, koska sitä ei voida pitää riittävänä perusteena tietojen luovuttamiselle silloin, kun kysymys on lakisäätäisen, julkisen hallintotehtävän hoitamisestä. Näin ollen eläkeasian käsittelyä koskevien tietojen luovuttamisen tulisi perustua ensisijaisesti lakiin (työeläkelait, kansaneläkelaki, eräät Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet).

Perustelujen mukaan luovutettavat tiedot olisivat ne vastaanottaville rekisterinpitäjille välttämättömät niiden ratkaisutoiminnassa. Käsittelyn oikeusperuste olisikin 6 artiklan 1 kohdan c-alakohta ja terveydentilatietojen osalta 9 artiklan 2 kohdan b-alakohta.

Suostumuksen käytettävyyttä henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena arvioidaan usein käytössä olevan yleisen tulkintaohjeen, jonka mukaan suostumuksen antamatta jättäminen tai peruuttaminen ei saa johtaa rekisteröidyn joutumista muita huonompaan asemaan, mukaan. Etuusasioiden osalta voidaan saavuttaa hyväksyttävä lopputulos myös nyt esitetyn kaltaisella lainsäännöksellä.

Käsitykseni on, että tällainen tiedollisen itsemääräämisoikeuden kannalta merkittävä muutos olisi sinällään tietosuoja-asetuksen kannalta mahdollinen.

## Liitelait

### 2. lakiesitys Eläkesäätiölaki

Esityksen perustelujen mukaan eläkesäätiölain 70 §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan henkilötietoja voitaisiin luovuttaa julkisuuslain 16.3 §:n estämättä sähköisessä muodossa myös silloin, kun luovutuksensaajalla ei ole henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeutta tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Esityksen lakitekstissä tämä virhe on kuitenkin oikaistu.

Minulla ei ole muuta huomautettavaa esityksestä.